

О. ХЕНРИ

ДРУГО СИ Е С ТРАДИЦИИ

Превод от английски: Тодор Вълчев, 1977

chitanka.info

Има един празник, който е наш и само наш. Има един празник, на който всички ние, американците, които не сме израли на улицата, се връщаме в бащиния дом, лапаме содени хлебчета и не можем да се начудим, че старата помпа е много по-близо до входната врата, отколкото сме си представяли. Благословен да е този празник. Възвестява ни го президентът Рузвелт. Някои споменават нещо за пуританите, но кой ти помни сега кои са били те! Във всеки случай ще им видим като нищо сметката, ако още веднъж се опитат да слязат на наш бряг. Какво, Плимутските скали ли? Виж, това звучи по-познато. Мнозина от нас се видяха принудени да минат на кокоше месо, откак тръста пое работата с пуйките. Но, види се, някой във Вашингтон предварително уведомява онези от тръста за празника.

Големият град, разположен източно от обраслите с боровинки тресавища, въздигна Деня на благодарността в национална институция. Последният четвъртък от ноември е единственият ден в годината, в който този град признава съществуването и на останалата част от Америка, с която го свързват само фериботите. Това е единственият чисто американски ден. Да, един изключително американски празник.

А сега да пристъпим към разказа, който ще ви докаже, че и у нас, от тази страна на океана, има обичаи, които се превръщат в стари традиции много по-бързо, отколкото в Англия, благодарение на нашата упоритост и предприемчивост.

Стъфи Пийт зае обичайното си място на третата пейка вдясно — ако влезете в Юниън скуеър откъм източната страна — на алеята срещу водоскока. Девет години вече в Деня на благодарността той сядаше тук точно в един часа. И всеки път с него се случваше нещо — нещо ала Чарлз Дикенз, от което жилетката му се издуваше над сърцето, че дори и откъм гърба.

Но тази година появата на Стъфи Пийт на обичайното място би могла да се обясни по-скоро със силата на навика, отколкото с глад, който, както очевидно си мислят филантропите, спохожда бедняците само веднъж в годината.

Не, Пийт решително не беше гладен. Той идваше от такова пиршество, че едва имаше сили да диша и да се движи. Очите му приличаха на зърна от светло френско грозде, втъкнати в подпухнала, омазнена маска. Дишаше често-често, при което гърдите му свистяха.

Сенаторското сало по врата му разваляше линията на вдигнатата яка. Копчетата на дрехите му, защити само преди седмица от състрадателните пръсти на някоя от Армията на спасението, отскачаха като пуканки и се пръскаха по земята около него. Той беше в дрипи, с разгърдена риза, но ноемврийският вятър, който въртеше снежинки, му носеше само приятна прохлада. Защото Стъфи Пийт беше претоварен с калории — последица от свръхбогат обед, започнал с миди и завършил със сливов пудинг, където бяха поднесени — така поне се струваше на Стъфи — всички пуйки на тоя свят, всички печени картофи, всички пилешки майонези, пасти и сладоледи. Затова той седеше сега претъпкан и гледаше на света с презрението, присъщо на току-що наял се човек.

Този обед дойде съвсем неочаквано. Стъфи минаваше покрай една богатска къща в началото на Пето авеню, където живееха две възрастни дами от знатен род, които тачеха дълбоко традициите. Те дори не признаваха съществуването на Ню Йорк и смятаха, че Денят на благодарността е празник само на техния квартал. Една от традициите им беше такава: на празника, точно в дванадесет часа на обед, те изпращаха на черния вход някой от слугите, който трябваше да покани първия гладен пътник и да го нагости пребогато. Случи се тъй, че тъкмо когато Пийт минаваше на път за парка, майордомите го хванаха и с чест изпълниха обичая на замъка.

След като погледа втренчено пред себе си десетина минути, Стъфи Пийт изпита желание да поразшири кръгозора си. Бавно и с неимоверно усилие той обърна глава наляво. И в същия миг очите му изскочиха из орбитите от ужас; дъхът му секна, а грубите обуца на късите му крака взеха да рият нервно в чакъла. Откъм Пето авеню право към него пристъпяше Стария Джентълмен.

Девет години поред в Деня на благодарността Стария Джентълмен идваше тук и намираще Стъфи Пийт на тази пейка. Стария Джентълмен искаше да превърне това в традиция. Всяка година в Деня на благодарността гой вземаше Стъфи оттук, завеждаше го на ресторант и го гощаваше богато. В Англия подобни неща стават несъзнателно. Но за нашата млада страна девет години не са чак толкова малко. Стария Джентълмен беше убеден патриот и смяташе, че е пионер на американските традиции. За да бъдеш по-колоритен, нужно е дълго време да вършиш едно и също и нито за миг да не се

отказваш от него. Това е нещо като ежеседмичното събиране на десетцентови застрахователни вноски или като метенето на улиците.

Високо изправен, Стария Джентълмен се приближаваше величествено към изгражданата от него Институция. Вярно, че нахранването на един човек по веднъж в годината няма онова общонационално значение, което има за Англия Магна харта или мармаладът на закуска. Но все пак това беше крачка напред. В това имаше дори нещо феодално. Стария Джентълмен поне беше живо доказателство, че и в Ню Йо... пардон, в Америка могат да се създадат традиции.

Той беше шестдесетгодишен, висок и сух. Носеше черни дрехи и старомодни очила, които отказваха да се държат на носа. Косата му беше по-бяла и по-рядка от миналата година и сега той като че ли се подпираше повече на големия си, коленчат, тръстиков бастун.

При вида на своя благодетел Стъфи затрепери и задиша още по-тъжно — като охранено дамско пуфенце, когато срещу него се наежи някой уличен пес. Щеше му се да избяга, но дори Сантос-Дюмон^[1] не би могъл да го вдигне от пейката. Мирмидоните на двете възрастни дами добре си бяха свършили работата.

— Добър ден — каза Стария Джентълмен. — Радвам се да видя, че превратностите на изтеклата година са ви пощадили и вие ходите жив и здрав по хубавия, бял свят. Само за това нека бъде благословен Денят на благодарността. Бъдете така любезен да дойдете с мен и аз ще ви дам такъв обед, който ще приведе в хармония физическото ви състояние с душевното.

От девет години Стария Джентълмен произнасяше на празника все тези думи. Самите те вече се превръщаха в Институция. Те можеха да се сравнят само с Декларацията за независимостта. Преди те винаги прозвучаваха като музика в ушите на Стъфи. Но сега на лицето, вдигнато към Стария Джентълмен, се четеше страшна мъка. При допира със запотеното му чело ситните снежинки почти съскаха. А Стария Джентълмен потръпваше от студ и се обърна с гръб към вятъра.

Стъфи винаги се бе чудил защо Стария Джентълмен произнася своята реч с малко тъжен глас. Той не знаеше, че в този миг Стария Джентълмен дълбоко съжеляваше, че няма син. Син, който да идва тук след смъртта на баща си и застанал горд и силен пред някой друг

Стъфи, да казва: „В памет на моя баща...“ Да, това вече ще бъде истинска традиция.

Но Стария Джентълмен нямаше роднини. Той живееше под наем в една от старите, потомствени, каменни къщи на една от тихите улички източно от парка. Зиме отглеждаше обички в цветарник, голям колкото пътнически сандък. Пролет участвуваше във великденското шествие. Лете се преселваше в една ферма на възвишенията в Ню Джързи, седеше по цял ден в плетения стол и все говореше за някаква пеперуда — орнитоптера амфирисиус, която се надяваше да улови някога. Есен даваше обед на Стъфи. Това бяха главните занимания на Стария Джентълмен.

Стъфи Пнйт го гледа в очите половин минута, разтревожен и безпомощен, изпълнен със самосъжаление.

Очите на Стария Джентълмен сияеха при мисълта за благодарението. Всяка година бръчките по лицето му се увеличаваха, но малката, черна папионка бе все така елегантно вързана, ризата му — все така чисто бяла, а краищата на прошарените му мустаци — все така изящно завити. Стъфи издаде някакъв звук, подобен на къркоренето, когато грах се вари в гърне. Той издаваше такъв звук, когато се готвеше да каже нещо. И понеже Стария Джентълмен беше чувал девет пъти този звук, той с право го прие за неизменната формула на съгласие:

„Благодаря ви, сър, ще дойда с вас. Много съм ви признателен. Много съм гладен, сър.“

Призляването от преяждането не бе попречило на Стъфи да осъзнае, че той е основата на една нова традиция. В Деня на благодарността той не разполагаше със своя апетит; според свещеното право на обичая, ако не според писаните закони, този апетит принадлежеше на добрия стар господин, който пръв бе предявил права над него. Америка, разбира се, е свободна страна, но за да се утвърди една традиция, нужно е някой да се превърне в повтаряща се цифра от периодична дроб. Не всички герои са от чиста стомана и злато. Има и такива, които размахват оръжие от обикновено желязо, тънко и зле посребрено.

Както всяка година, Стария Джентълмен поведе своето протеже към ресторанта южно от парка, към масата, на която винаги ставаше гощавката. Там вече ги познаваха.

— Ето го, иде старият, който всяка година води тоя дрипльо на обед по случай празника — каза един от келнерите.

Стария Джентълмен се настани на стола и със сияещо лице се загледа в крайъгълния камък на бъдещата стара традиция. Келнерите отрупаха масата като за празник и Стъфи, с въздишка, която бе приета като израз на глад, вдигна вилицата и ножа и се хвърли напред, за да увенчае челото си с безсмъртни лаври.

Нито един герой не си е разчиствал така храбро пътя сред вражеските редици. Пуйки, котлети, супи, гарнитюри, сладкиши изчезваха така бързо, че келнерите едва смогваха. Когато Стъфи, преял до пръсване, влезе в ресторанта, миризмата на ядене за малко не го принуди да се опозори, но той надви слабостта си като истински рицар. Той забеляза благодетелното щастие, изписано на лицето на Стария Джентълмен — щастие, по-пълно дори от това, което му носеха обичките и орнитоптера амфирисиус — и сърцето не му позволи да го помрачи.

След един час Стъфи се облегна на стола, спечелил битката.

— Благодаря ви, сър — изпуфтя той като спукала парна тръба. — Благодаря ви от душа за богатата гощавка.

После, изцъклил очи, той се вдигна едва-едва от стола и се насочи към кухнята. Един от келнерите го завъртя като пумпал и го отправи към изхода. Стария Джентълмен отброи внимателно долар и тридесет цента в звонк и освен това остави на келнера петнадесет цента.

Те се разделиха както всяка година на вратата — Стария Джентълмен тръгна в южна посока, а Стъфи — в северна. Щом свърна зад първия ъгъл, Стъфи се спря за минута. После напери дрипите си така, както се наперва кукумявка, и тупна на тротоара като кон, получил слънчев удар.

След малко дойде линейка. Младият лекар и шофьорът изругаха тихичко, защото се измъчиха, докато вдигнат това тежко тяло. Не им дъхна на уиски, тъй че нямаше основание да го прехвърлят на дежурната полицейска кола, и така Стъфи заедно с двата си обода замина за болницата. Там го положиха на легло и започнаха да го изследват с надежда да му открият някоя рядка болест, та да опитат ножовете си на него.

О, небеса! Само след час друга линейка докара Стария Джентълмен. И него го сложиха на легло, обаче заговориха за апендицит, защото по вида му решиха, че от него ще паднат добри пари.

Но след малко един от младите лекари срещна една от младите сестри, чиито очи много му харесваха, и се спря да поговори с нея за двата случая.

— Кому би минало през ум — каза той, — че този симпатичен стар джентълмен е припаднал от глад? Сигурно е от някой стар, горд род. Но пред мен призна, че от три дни не бил сложил троха в устата си.

[1] Алберто Сантос-Дюмон (1873–1932) — бразилски въздухоплавател, елин от първите строители на управляеми балони и на самолети. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.